

Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskoga
Zagreb, Mlinarska 35

**PRAVILNIK O SIGURNOJ I ODGOVORNOJ UPOTREBI
INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE
OŠ KSAVERA ŠANDORA GJALSKOGA**

Zagreb, 2023.

Na temelju članka 29. Statuta OŠ Ksavera Šandora Gjalskoga Školski odbor na 21. sjednici održanoj 25.5.2023. na prijedlog ravnatelja donosi

PRAVILNIK O SIGURNOJ I ODGOVORNOJ UPOTREBI INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE OŠ KSAVERA ŠANDORA GJALSKOGA

Uvod

Pravilnik o sigurnoj i odgovornoj upotrebi informacijsko – komunikacijske tehnologije u OŠ Ksavera Šandora Gjalskoga (u daljnjem tekstu: Škola), (u daljnjem tekstu: Pravilnik) izrađen je prema smjernicama dokumenta nastalog u sklopu projekta „e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola“ (pilot projekt), a čiji je nositelj Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNet.

Svrha ovog Pravilnika je jasno i nedvosmisleno određivanje načina prihvatljivog i dopuštenog IKT resursa Škole.

Ovaj Pravilnik vrijedi za sve korisnike IKT infrastrukture Škole, kao i CARNetove mreže u Školi.

Učenici Škole se, također, moraju pridržavati uputa koje im mogu dati nastavnici, a kojima je cilje unaprjeđenje sigurnosti školske informatičke opreme i mreže.

Svi korisnici IKT resursa škole i CARNetove mreže moraju se pridržavati uputa koje im može dati školski administrator sustava ili neka druga ovlaštena osoba, zbog unaprjeđenja sigurnosti školske informatičke opreme.

Osnovne sigurnosne odredbe

IKT infrastruktura uključuje računalnu mrežu škole, mrežnu opremu i računalnu opremu. Korisnici IKT infrastrukture su učenici, nastavnici, stručna služba škole, administrativno - tehničko osoblje i povremeni korisnici (gosti) koji su dužni školsku opremu čuvati i pažljivo koristiti.

Tuđi osobni podaci mogu se koristiti isključivo uz prethodno pisano odobrenje osobe čiji se korisnički podaci koriste, i/ili službenika za GDPR Škole.

Svi zaposlenici škole posjeduju AAI@EduHr korisnički račun te ga koriste kao službenu e-mail adresu (ime.prezime@skole.hr) za komunikaciju, posebice u službenoj komunikaciji s nadležnim tijelima i drugim institucijama iz sustava znanosti i obrazovanja.

Nastavnicima i drugim djelatnicima škole strogo je zabranjeno davati učenicima vlastite zaporke i digitalne identitete, te zaporke za pristup računalnoj opremi i aplikacijama koje se koriste u Školi, a koje nisu namijenjene učenicima.

Računala u ravnateljstvu, tajništvu, računovodstvu Škole te u prostorima školske stručne službe zbog povjerljivih podataka dodatno su zaštićena licenciranim programom za antivirusnu zaštitu. Na tim računalima potrebno je redovito raditi sigurnosnu kopiju podataka.

Sva ostala računala Škole posjeduju antivirusne programe ili su zaštićena antivirusnom zaštitom implementiranom u operacijskom sustavu.

Odlukom Ministarstva znanosti i obrazovanja sve osnovne i srednje škole koje su spojene na CARNetovu mrežu automatski su uključene i u sustav filtriranja nepoćudnih sadržaja tako što se onemogućuje prikaz mrežnih stranica određene kategorije. Svim korisnicima IKT opreme i infrastrukture zabranjeno je zaobilaženje lozinki ili filtriranja sadržaja.

Svi djelatnici Škole, kao i tijela upravljanja Školom dužni su potpisati izjavu o tajnosti podataka, te se moraju pridržavati etičkih načela pri korištenju IKT-a.

U slučaju nepridržavanja pravila korisnika IKT opreme Škole, prekršitelji podliježu sankcijama sukladno Kućnom redu škole i propisima o poštivanju tajnosti osobnih podataka. Svako nepridržavanje pravila koje nije u skladu s Pravilnikom učenici i drugi djelatnici prijavljuju ravnatelju Škole.

Ozbiljniji incidenti prijavljuju se CARNetovom CERT-u, preko obrasca na mrežnoj stranici „www.cert.hr“

Školska IKT oprema i održavanje

Sva računala u Školi spojena su žično i bežično. U prostoru tajništva, računovodstva i u uredu ravnatelja, računala spojena su na odvojenu mrežu Optima telekoma, dok su sva ostala računala u školi spojena na CARNet mrežu i taj dio mreže je u nadležnosti CARNeta.

Na školskim računalima koriste se samo licencirani programi preuzeti od strane ovlaštene osobe u Školi s web portala Centar za preuzimanje Microsoft proizvoda. (www.msdc.skole.hr)

Ukoliko postoji potreba na računalima se mogu instalirati programi za koje je Škola kupila licence te besplatni programi koji nemaju ograničeno pravo upotrebe.

Održavanje računala u informatičkoj učionici u nadležnosti je vanjskog stručnjaka za održavanje i servis računala, stručnjaka za tehničku podršku i nastavnika informatike, koji instalira programe i nadzire učeničke radnje na računalu.

Korisnici IKT opreme u Školi na službene uređaje Škole ne smiju samostalno instalirati softverske programe, već o potrebi instaliranja istih trebaju obratiti administratoru resursa.

Zbrinjavanje računalnog otpada koji nastaje u Školi provodi se dva puta godišnje predajom istog ovlaštenom koncesionaru za EE otpad.

Reguliranje pristupa IKT opremi

Računalnoj mreži mogu pristupiti učenici, učitelji, ostali radnici Škole te vanjski partneri i posjetitelji.

Pristup bežičnoj računalnoj mreži je zaštićen na nekoliko načina. Pristup ovisi o tome tko se želi spojiti na mrežu i s kojim razlogom.

Učenici i radnici Škole pristupaju mreži pomoću bežičnih pristupnih točki na način naveden u ovom Pravilniku.

Učenici smiju koristiti računala samo uz dopuštenje učitelja. Na nastavi Informatike, ako su prethodno dobili odobrenje od nastavnika za uključivanje računala, učenici smiju pod odmorom koristiti računalo za svoje potrebe. U STEM učionicama učenici također smiju koristiti računalnu opremu samo uz odobrenje učitelja. Pristup aplikacijama i internetskim sadržajima određuje isključivo učitelj. Učenici uz odobrenje nastavnika smiju koristiti svoje privatne

uređaje za spajanje, ali samo uz izričito dopuštenje učitelja, i to isključivo za odgojno-obrazovne svrhe.

Učenici smiju koristiti računala i pristupati internetu putem računala u školskoj knjižnici, uz odobrenje i nadzor stručne suradnice knjižničarke.

Svi učitelji koji koriste informatičku učionicu ili e-Škole opremu moraju se pridržavati navedenog:

- učionica mora, na kraju korištenja, ostati u ispravnom stanju, kako je i zatečena
- radna mjesta moraju ostati čista, prozori obavezno zatvoreni, učionica zaključana
- računala i projektor se obavezno moraju ugaziti nakon upotrebe
- u slučaju da neko od računala ne radi, potrebno je kontaktirati učitelja/koordinatora

Odlukom Ministarstva znanosti i obrazovanja, prema kojoj se sve osnovne i srednje škole spojene na CARNet-ovu mrežu, automatski su uključene u sustav filtriranja nepoćudnih sadržaja.

Učenici su upoznati s informacijama o sustavu, odnosno da je sustav podešen tako da filtrira nepoćudan sadržaj. O tome se educiraju na nastavi Informatike, na nastavi ostalih predmeta koji koriste IKT i na organiziranim edukacijama od strane Škole u sklopu preventivnih programa. Učenici su stalno pod nadzorom te im je u potpunosti onemogućeno zaobilaženje sigurnosnih postavki računalne opreme.

U Školi postoji nadzor mrežnog prometa kroz Meraki Cloud System koji vrši e-tehničar Škole.

Sigurnost korisnika

U Školi će se provoditi kontinuirana edukacija učenika i cijelog kolektiva Škole kako bi se mogao održati korak s trendovima u korištenju IKT-a, kao i s nadolazećim prijetnjama u računalnoj sigurnosti. Edukacije će se održavati na odgovarajućim radionicama, satovima razrednika i satovima informatike za učenike, te na sjednicama za djelatnike.

Kod prijave na sva računala i programe koji zahtijevaju prijavu vlastitim korisničkim podacima, korisnici moraju posebno voditi računa da se ne otkriju svoje podatke za prijavu. Isto tako, kada odlaze iz učionice, a ostavljaju računalo uključeno, učitelji se obavezno moraju odjaviti iz svih sustava u koje su se prijavili.

Ukoliko učenici koriste računala, nakon završetka rada obavezno se moraju odjaviti iz sustava u koje su se prijavili. Učenici, učenici i ostali radnici moraju posebno voditi računa o svojem digitalnom identitetu koji su dobili iz sustava AAI@EduHr. Svoje podatke moraju čuvati.

Svi učenici dobivaju elektronički identitet ispisan u jednom primjerku te im se daje na čuvanje i korištenje. U slučaju da izgube svoj korisnički račun, učenik ili roditelj dolazi u tajništvo Škole, gdje tajnica Škole ispisuje korisnički račun s novom ili, po zahtjevu, starom lozinkom. U slučaju da učenik seli iz naše Škole u neku drugu školu, njegov elektronički identitet se privremeno briše. U slučaju da učenik iz neke škole dolazi u našu Školu, njegov elektronički identitet se prenosi u našu Školu.

Učenicima prestaju prava nad elektroničkim identitetom kada završe sa svojim školovanjem. Učiteljima i ostalom osoblju prestaju prava kada završe sa svojim radnim vijekom, tj. odlaskom u mirovinu ili prestankom rada u školskom sustavu.

Prihvatljivo i odgovorno korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije

Ponašanje na internetu

Svi korisnici školskih računala odgovorni su za svoje ponašanje u virtualnom svijetu te se prema drugim korisnicima moraju ponašati pristojno, ne vrijeđati ih, niti objavljivati neprimjerene sadržaje. Škola će korisnike upoznati s pravilima poželjnog i općeprihvaćenog skupa ponašanja na internetu - Netiquette objavljivanjem navedenih pravila u informatičkoj učionici, na oglasnim pločama u zbornicama Škole, službenoj web stranici Škole i e-kabinetu Škole.

Hrvatske stranice dostupne su na web adresi <http://www.hr-netiquette.org/>.

Netiquette propisuju smjernice i pravila ponašanja u tri kategorije: elektronička pošta, popis e-adresa i forumi. Škola je ovaj skup pravila učinila dostupnim svojim učenicima, o tome ih podučava te primjenjuje vlastitu politiku u skladu s tim pravilima.

Navedeni skup pravila izvješten je na oglasnim pločama za učenike, oglasnim pločama u zbornicama Škole, e-kabinetu Škole, a dostupan je i na službenoj stranici Škole http://os-ksdjalskog-zg.skole.hr/#mod_news te je vanjski prilog ovom Pravilniku.

Učitelji obavezno upoznaju učenike sa sljedećim pravilima sigurnog ponašanja:

- osobne informacije na internetu ne smiju se odavati
- zaporka je tajna i ne smije se nikome reći
- ne odgovarati na zlonamjerne ili prijeteće poruke
- pomoći prijateljima koji su zlostavljeni preko interneta tako da se to ne prikriva i da se odmah obavijeste odrasli
- provjeriti je li Facebook ili Yammer profil skriven za osobe koji nam nisu „prijatelji“
- kritično sagledati osobe koje se primaju za „prijatelje“
- oprezno birati fotografije koje se objavljuju na Facebooku ili Yammeru
- provjeriti postoji li mrežna stranica o nama te koje informacije sadrži.

Autorsko pravo

Autorska prava na online dokumentima najčešće se definiraju Creative Commons (CC) licencama. Creative Commons licence su skup autorsko-pravnih licenci pravovaljanih u čitavom svijetu. Svaka od licenci pomaže autorima da zadrže svoja autorska prava, a drugima dopuste da umnožavaju, distribuiraju i na neke druge načine koriste njihova djela, barem u nekomercijalne svrhe. Svaka Creative Commons licenca osigurava davateljima licence i da ih se prizna i označi kao autore djela.

Škola potiče učitelje, učenike i ostale radnike da koriste navedeni sustav licenciranja te potpisuju materijale koji su sami izradili koristeći neku licencu te da poštuju tuđe radove. Zabranjuje se predstavljati tuđe radove kao svoje, preuzimati zasluge za tuđe radove, nedozvoljeno preuzimati tuđe radove s interneta.

Korištenje tuđih radova s interneta mora biti citirano uz obavezno navođenje autora korištenih materijala te izvor informacije (poveznica i datum preuzimanja).

Računalni programi su također zaštićeni zakonom kao i jezična djela. Najčešće su zaštićeni samo izvorni programi, no ne i ideje na kojima se oni zasnivaju. U to su uključeni i online programi odnosno web aplikacije.

Kod mrežnih mjesta moguće je posebno zaštititi samo objavljeni sadržaj, a moguće je zaštititi i elemente koji se odnose na samo mrežno mjesto i djelo su dizajnera i/ili tvrtke/osobe koja je izradila samo mrežno mjesto.

Dijeljenje datoteka

Prednost digitalnog sadržaja je da se ne uništava ili mu se ne umanjuje kvaliteta s brojem kopiranja. Upravo zbog toga potrebno je biti vrlo oprezan s korištenjem digitalnih materijala, a još više s njihovim dijeljenjem. Dijeljenje datoteka, samo po sebi, nije nelegalno. U slučaju da je datoteka proizvod pojedinca, pojedinac je može bez problema podijeliti s drugima na različite načine. Pritom je uputno zaštititi djelo nekom vrstom prikladne licence.

Primjer nelegalnog dijeljenja datoteke je kopiranje ili preuzimanje autorski zaštićenog materijala poput e-knjige, glazbe ili pak video-sadržaja. Mnogi online servisi danas omogućuju preuzimanje glazbenih albuma, pjesama, video-sadržaja ili pak e-knjiga na nelegalan način. Primjer su klijenti (npr. Torrent) koji omogućuju dijeljenje sadržaja između računala pa se tako dijele najčešće nelegalno nabavljeni video-sadržaji te glazbeni sadržaji, ključevi za korištenje različitih aplikacija i drugi digitalni sadržaji koji su zaštićeni autorskim pravima, gdje je izričito zabranjeno daljnje distribuiranje i umnožavanje bez dozvole autora ili bez plaćanja naknade. Postoje i različiti oblici mrežnog servisa koji omogućuju registraciju korisnika za vrlo nisku mjesečnu pretplatu te nude preuzimanje gotovo neograničene količine digitalnog sadržaja koji je zaštićen autorskim pravom, no to je također nelegalno.

U potpunosti je onemogućeno korištenje popularno zvanih torenata. Torrent klijenti će se moći instalirati i pokrenuti, ali neće moći ostvariti nikakav mrežni promet.

U Školi se izričito zabranjuje nelegalno kopiranje ili preuzimanje autorski zaštićenog materijala.

Učitelji će se educirati o autorskom pravu i intelektualnom vlasništvu te usmjeravati na korištenje licenci za zaštitu autorskog prava i intelektualnog vlasništva na Aktivima učitelja razredne i predmetne nastave, a poduka učenika će se odvijati na satima razrednog odjela (knjižnično-informacijska pismenost) i na nastavi Informatike.

Internetsko nasilje

Internetsko nasilje je namjerno i opetovano nanošenje štete korištenjem računala, mobitela i drugih elektroničkih uređaja. Nasilje preko interneta (cyberbullying) opći je pojam za svaku komunikacijsku aktivnost cyber-tehnologijom, koja se može smatrati štetnom kako za pojedinca, tako i za opće dobro.

Zabranjuje se svaki oblik internetskog zlostavljanja, i to osobito:

- nastavljanje slanja e-pošte usprkos tome što netko više ne želi komunicirati s pošiljateljem

- otkrivanje osobnih podataka žrtve na mrežnim stranicama ili forumima
- lažno predstavljanje na internetu
- slanje prijetećih poruka žrtvi koristeći različite internetske servise (poput Facebooka, Skypea, e-maila i drugih servisa za komunikaciju)
- postavljanje internetske ankete o žrtvi - slanje virusa na e-mail ili mobitel
- slanje uznemirujućih fotografija putem e-maila, mms-a ili drugih komunikacijskih alata
- ostali oblici uznemiravanja ili zlostavljanja kojima se drugoj osobi namjerno nanosi duševna bol ili sramota.

Svi oblici nasilničkog ponašanja u Školi su nedopušteni i prema svima za koje se utvrdi da provode navedene aktivnosti, poduzet će se određene disciplinske mjere Škole, sukladno Pravilniku o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima (NN 132/2013), Protokolu o postupanju u slučaju nasilja (ožujak, 2015.) te Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (NN 94/2015).

Edukacije o neprihvatljivom ponašanju provode se na nastavi svih nastavnih predmete koji koriste tehnologiju te na satu razrednog odjela, a pravila o prihvatljivom ponašanju i korištenju tehnologije vidljiva su u prostorijama Škole. Stručni suradnici Škole provodit će savjetodavni rad s učenicima koji prolaze ili uzrokuju oblike uznemiravanja, a kroz strategiju će se provesti i preventivne mjere suzbijanja nasilja.

Korištenje mobilnih telefona

Tijekom nastave i u vrijeme odmora učenici ne koriste mobitel, tablete i slične uređaje, osim u nastavne svrhe. U suprotnom, bit će im privremeno oduzeti i vraćeni roditelju.

Mobiteli trebaju, za vrijeme boravka učenika u školi, biti u njihovim ormarićima, utišanih zvukova. Učenici mogu, u slučaju iznimne potrebe, uz odobrenje službene osobe škole, provjeriti moguće pozive i obavijesti roditelja. Nakon provjere, učenici mobitele trebaju vratiti u ormariće.

Mobitel se može koristiti samo u slučaju hitne potrebe. Tijekom nastave učenici, učitelji, stručni suradnici i ravnatelj obavezno moraju isključiti svoje mobilne telefone i ostale uređaje kako ne bi ometali ostale sudionike nastavnog procesa. Iznimno, dozvoljeno je učeniku/ci da ima uz sebe mobilni telefon, ukoliko je povezan s dijagnostičkim procesom utvrđivanja zdravstvenog stanja učenika/ce (očitanje stanja sa senzora koji se nalaze na učeniku, i slično).

Učenici mogu koristiti mobitele (smartphone) za vrijeme nastave kao nastavno pomagalo kada učitelj to zatraži i pravovremeno najavi. Svaka upotreba tehnologije u učionici mora imati unaprijed zadanu svrhu, koja opravdava korištenje tehnologije. Stoga je važno da cilj upotrebe svake mobilne tehnologije u učionici bude usvajanje novih znanja ili ponavljanje poznatih stvari na nov i učenicima zanimljiv način.

Škola će upoznati učenike s posljedicama zlouporabe mobitela. Nasilje putem mobitela uključuje bilo kakav oblik poruke zbog koje se osoba osjeća neugodno ili joj se prijete, a ona može biti tekstualna, video-poruka, fotografija, poziv, odnosno bilo kakva višestruko slana poruka kojoj je cilj uvrijediti, zaprijetiti, nanijeti bilo kakvu štetu vlasniku mobilnog telefona.

Škola će putem roditeljskih sastanaka informirati roditelje o savjetovanju učenika o prihvatljivom i odgovornom korištenju mobitela.

Informiranje roditelja uključuje sljedeće savjete za educiranje djece o korištenju mobitela:

- pažljivo otkrivati svoj broj mobitela
- oprezno koristiti neku od chat usluga preko mobitela
- ne odgovarati na poruku s nepoznatog broja
- ne treba odgovarati ni na poznate brojeve, ako sadržaj izaziva loše ili neugodne osjećaje
- pripaziti na sadržaj poruke (prije slanja poruke zapitati se može li ona uvrijediti ili na bilo koji način naštetiti primatelju, šala može lako od smiješne postati uvredljivom, ne slati poruke iz ljutnje i sl.)
- pridržavati se pravila prema kojem nije dopušteno slati fotografije ili videozapise drugih ljudi bez njihova dopuštenja, kao ni slati sadržaje koji mogu uvrijediti druge ljude
- na neprimjerenu poruku, poziv ili izloženost nasilju dati djetetu podršku i potaknuti ga da odmah razgovara s roditeljem ili nekom drugom odraslom osobom u koju ima povjerenja (poput učitelja, školskog psihologa, pedagoga ili dr.), kako se problem ne bi pogoršao
- u slučaju ozbiljnih oblika nasilja i zastrašujućih prijetnji, u suradnji s razrednicima i stručnom službom Škole, razmisliti o prijavi slučaja policiji (pritom je dobro sačuvati takve poruke u mobitelu, ili negdje drugdje zapisati podatke o datumu, vremenu i sadržaju poruke ili poziva).

Mobilni telefoni sve više imaju potpuni pristup internetu i djeca i mladi koriste fiksne internetske veze kao i mobitele za pretraživanje interneta, stoga su iste sigurnosne mjere za korištenje interneta važne i za korištenje mobilnih telefona (zaštita osobnih podataka, izbjegavanje štetnih sadržaja, zaštita potrošača, ovisnost o računalnim igrama, i slično).

Ovaj Pravilnik stupa na snagu istekom osmog (8.) dana od dana objave na oglasnoj ploči.

KLASA: 011-03/23-02/02
URBROJ: 251-125-23-1
Zagreb, 25.5.2023.

Predsjednica Školskog odbora
Mirjana Parać

Ovaj Pravilnik objavljen je na oglasnoj ploči Škole 26.5.2023. godine te stupa na snagu 6.6.2023.

Ravnatelj:
Mario Keča, prof